

IME I PREZIME PODNOSITELJA
ADRESA
DATUM

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Na temelju članka 36. stavak 1. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske ("Narodne novine", broj 99/99, 29/02 i 49/02 – pročišćeni tekst) podnosim

P R I J E D L O G

ZA POKRETANJE POSTUPKA ZA OCJENU SUGLASNOSTI

S USTAVOM RH

- članka 1. stavak 1., članka 4. stavak 1. i članka 5. stavak 1. Zakona o posebnom porezu na plaće, mirovine i druge primitke ("Narodne novine", br. 94/2009).

s odredbama članka 5. stavak 1., članka 14. i članka 51. Ustava Republike Hrvatske.

I.

Ustavne odredbe mjerodavne za ocjenu članka 1. stavak 1., članka 3., članka 4. stavak 1. i članka 5. stavak 1. Zakona o posebnom porezu na plaće, mirovine i druge primitke ("Narodne novine", br. 94/2009) jesu:

Članak 1. stavak 1.

Republika Hrvatska jedinstvena je i nedjeljiva demokratska i socijalna država.

Članak 5. stavak 1.

U Republici Hrvatskoj zakoni moraju biti u suglasnosti s Ustavom, a ostali propisi i s Ustavom i sa zakonom.

Članak 14.

Svatko u Republici Hrvatskoj ima prava i slobode, neovisno o njegovoj rasi, boji kože, spolu, jeziku, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu, imovini, rođenju, naobrazbi, društvenom položaju ili drugim osobinama.

Svi su pred zakonom jednaki.

Članak 51. stavak 1.

Svatko je dužan sudjelovati u podmirenju javnih troškova, u skladu sa svojim gospodarskim mogućnostima.

Porezni se sustav temelji na načelima jednakosti i pravednosti.

II.

Odredbom članka 1. stavak 1. Zakona o posebnom porezu na plaće, mirovine i druge primitke ("Narodne novine", br. 94/2009) propisano je:

"Ovim se Zakonom, u uvjetima gospodarske krize u Republici Hrvatskoj, određuje poseban porez na plaće, mirovine i druge primitke za razdoblje od dana stupanja na snagu ovoga Zakona do 31. prosinca 2010. na načelima pravednosti, jednakosti i razmjernosti na temelju kojih je svatko dužan sudjelovati u podmirenju javnih troškova razmjerno svojim mogućnostima."

Odredbom članka 4. stavak 1. Zakona o posebnom porezu na plaće, mirovine i druge primitke ("Narodne novine", br. 94/2009) propisano je:

" Poseban porez na plaće, mirovine i druge primitke rezidenata plaća se na:

- 1. primitke od nesamostalnog rada (plaću i mirovinu) prema Zakonu o porezu na dohodak,*
- 2. primitke od kojih se utvrđuje drugi dohodak prema Zakonu o porezu na dohodak,*
- 3. mirovine na koje se prema Zakonu o porezu na dohodak ne plaća porez na dohodak,*
- 4. primitke koji se fizičkim i pravnim osobama isplaćuju po osnovi dividendi i udjela u dobiti."*

Odredbom članka 5. stavak 1. Zakona o posebnom porezu na plaće, mirovine i druge primitke ("Narodne novine", br. 94/2009)

" Poseban porez na plaće, mirovine i druge primitke plaća se:

- 1. po stopi od 2% na ukupni iznos plaće, mirovine i drugog primitka iz članka 4. stavka 2. do 7. ovoga Zakona ako je iznos veći od 3.000,00 kuna, a manji od 6.000,00 kuna ukupno u tijeku jednog mjeseca,*
- 2. po stopi od 4% na ukupni iznos plaće, mirovine i drugog primitka iz članka 4. stavka 2. do 7. ovoga Zakona ako je iznos veći od 6.000,00 kuna ukupno u tijeku jednog mjeseca.*

III. OBRAZLOŽENJE

Postupak za ocjenu ustavnosti odredbi članka 1. stavak 1., članka 4. i članka 5. stavak 1. Zakona o posebnom porezu na plaće, mirovine i druge primitke ("Narodne novine", br. 94/2009) predlažemo pokrenuti, jer navedene odredbe nisu u suglasnosti s odredbama članaka članka 1. stavak 1., članka 5. stavak 1., članka 14. i članka 51. Ustava Republike Hrvatske, i to iz sljedećih razloga:

Pozivajući se na načela pravednosti, jednakosti i razmjernosti, Zakonom o posebnom porezu na plaće, mirovine i druge primitke (dalje u tekstu: Zakon) uveden je poseban porez na primitke iz članka 4. stavak 1. Zakona.

Po osnovi navedenog Zakona poseban porez na plaće, mirovine i druge primitke plaća se na:

1. primitke od nesamostalnog rada (plaću i mirovinu) prema Zakonu o porezu na dohodak,
2. primitke od kojih se utvrđuje drugi dohodak prema Zakonu o porezu na dohodak,
3. mirovine na koje se prema Zakonu o porezu na dohodak ne plaća porez na dohodak,

4. primitke koji se fizičkim i pravnim osobama isplaćuju po osnovi dividendi i udjela u dobiti, prema poreznim stopama utvrđenima u članku 5. stavak 1. Zakona, odnosno:
 - a) po stopi od 2% na ukupni iznos plaće, mirovine i drugog primitka iz članka 4. stavka 2. do 7. Zakona ako je iznos veći od 3.000,00 kuna, a manji od 6.000,00 kuna ukupno u tijeku jednog mjeseca,
 - b) po stopi od 4% na ukupni iznos plaće, mirovine i drugog primitka iz članka 4. stavka 2. do 7. Zakona ako je iznos veći od 6.000,00 kuna ukupno u tijeku jednog mjeseca.

Temeljem članka 51. Ustava Republike Hrvatske svatko je dužan sudjelovati u podmirenju javnih troškova, u skladu sa svojim gospodarskim mogućnostima, pa slijedom toga Zakon, u određivanju adresata (obveznika plaćanja poreza) mora voditi računa o gospodarskim mogućnostima onih, kojima se utvrđuje obveza plaćanja poreza. Spornim Zakonom narušeno je načelo razmjernosti u snošenju poreznog tereta.

Naime, Zakonom se utvrđuju porezi s obzirom na neto iznos primitka od nesamostalnog rada poreznog obveznika, a da se pri tome ne vodi računa o gospodarskim mogućnostima osobe kojoj se nameće obveza plaćanja poreza. Tako će primjerice, po stopi od 2% biti obvezan plaćati poseban porez porezni obveznik, koji prima plaću od 3.000,01 kunu, neovisno o činjenici broja uzdržavanih članova obitelji. Naime, dva porezna obveznika s istom bruto plaćom, od kojih porezni obveznik, koji zbog poreznih olakšica (npr. po osnovi osobnog odbitka za djecu) ostvaruje veću neto plaću, biti će obvezan plaćati poseban porez, dok istovremeno porezni obveznik (samac) koji, zbog činjenice da nema poreznih odbitaka ostvaruje manju neto plaću, koja ne ulazi u doseg oporezivanja (npr. 3.000,00 kuna) nije obveznik plaćanja posebnog poreza. Posljedica primjene navedenog Zakona jest da će porezni obveznik, koji je po sustavu poreza na dohodak, zbog uzdržavanih članova obitelji porezno rasterećen, primjenom spornog Zakona, biti doveden u nepovoljniji položaj od poreznog obveznika, koji primjenom poreza na dohodak, nije porezno rasterećen. Dakle, porezni obveznik koji je u lošijoj ekonomskoj situaciji, snosit će veće porezno opterećenje. Slijedom toga, smatramo da su Zakonom povrijeđena načela razmjernosti i pravednosti poreznog sustava, sukladno kojima porezni teret mora biti ravnomjerno raspoređen prema svim adresatima na koje se određeni porez odnosi, polazeći primarno od njihovih gospodarskih mogućnosti, odnosno u skladu s načelom porezne snage.

Nadalje, sukladno odredbama Zakona, obveznici plaćanja poreza su svi adresati koji kod jednog poslodavca ostvaruju primanje iznad Zakonom propisanog minimuma, dok su istovremeno oslobođeni plaćanja posebnog poreza one osobe, koje su od različitih poslodavaca ostvarile ukupno veće primanje od Zakonom propisanog minimuma, ali su kod različitih poslodavaca ostvarile primanje koje ne prelazi neoporezivi iznos. Dakle, primjena Zakona posljedično dovodi do činjenice da će se obveza plaćanja posebnog poreza odnositi na one radnike koji su ostvarili plaću kod jednog poslodavca od 3.000,01 kn, ali se obveza plaćanja posebnog poreza ne odnosi na one radnike koji su kod dva, ili više poslodavaca ostvarili ukupni primitak koji je veći od 3.000,01 kn, ali iznos koji isplaćuje jedan poslodavac ne prelazi neoporezivi iznos. Ako je primjerice, fizička osoba u tijeku jednog mjeseca ostvarila plaću od jednog isplatitelja u iznosu od 5.000,00 kuna neto i plaću od drugog isplatitelja 2.500,00 kn neto, tada svaki isplatitelj obračunava poseban porez na ukupni iznos primitaka (odnosno na poreznu osnovicu za obračun posebnog poreza) koji je po istoj osnovi isplatio pojedinom poreznom obvezniku. U tom će se slučaju na iznos od 5.000,00 kn obračunati poseban porez po stopi od 2%, dok se na iznos od 2.500,00 kn neće obračunati poseban porez, jer iznos primitka ne prelazi neoporezivi iznos od 3.000,00 kn. U tom slučaju, iako je porezna snaga takvog poreznog obveznika veća, navedeni porezni obveznik platit će

manji iznos poreza od poreznog obveznika koji je kod jednog poslodavca ostvario primitak od 6.000,00 kn. Dakle, porezni obveznici, koji, samo zbog činjenice da ostvaruju primitak kod jednog isplatitelja, iako ostvaruju ukupno niži iznos primitka od poreznog obveznika, koji ostvaruje primitak kod više isplatitelja, snose veće porezno opterećenje, iako su ostvarili niži iznos primitka.

Jednako tako su u povoljniji položaj stavljene osobe koje, po dvije različite osnove (npr. po osnovi dividende i po osnovi autorskog honorara) ostvaruju veći primitak od osobe, koja po osnovi radnog odnosa ostvaruje kod istog poslodavca pravo na plaću i pravo na regres. U slučajevima kada navedene dvije osobe ostvaruju primitke u jednakom iznosu, primjenjujući odredbe spornog Zakona, porezni obveznik koji je ostvario prihode po različite dvije osnove ukupno će platiti manji iznos poreza, od npr. radnika kojemu je u jednom mjesecu isplaćena plaća i regres iznad neoporezivog iznosa. Dakle, primjena Zakona ima za posljedicu da dva porezna obveznika, koja su ostvarila jednaki iznos primitka, koji podliježu primjeni Zakona o posebnom porezu na plaće, mirovine i druge primitke, iako jednake ekonomske snage, plaćaju različite iznose poreza. Primjena ustavnog načela iz članka 51. stavka 2. Ustava RH o plaćanju poreza prema ekonomskoj snazi poreznih obveznika, podrazumijeva da subjekti s većom ekonomskom snagom moraju platiti veći iznos poreza, dok subjekti jednake ekonomske snage moraju plaćati jednaki iznos poreza.

S obzirom da primjena Zakona za posljedicu narušavanje načela razmjernosti u snošenju poreznog tereta, odnosno načela horizontalne i vertikalne jednakosti u poreznom sustavu, mišljenja smo da je navedeni Zakon protivan načelu razmjernosti i pravednosti poreznog sustava.

Nadalje, teret poreznog opterećenja mora biti razmjerno i pravedno raspoređen sukladno primanjima koje porezni obveznik ostvaruje. Naime, sukladno članku 5. stavak 1. Zakona, porezni obveznik koji ostvaruje plaću (mirovinu) od 3.000,01 kn obavezan je plaćati poseban porez u apsolutnom iznosu od 60,00 kn, dok porezni obveznik s plaćom (mirovinom) od 2.999,99 kn nije obavezan plaćanja posebnog poreza. Načelo razmjernosti poreznog opterećenja bilo bi zadovoljeno, ukoliko bi porezni obveznici, do određenog iznosa plaće (mirovine), bili oslobođeni plaćanja posebnog poreza (npr. do 3.000,00 kn), dok bi obaveza plaćanja posebnog poreza postojala samo na iznos koji premašuje iznos oslobođen plaćanja posebnog poreza. S obzirom da porezni obveznici, koji ostvaruju primitak iz članka 5. stavak 1. do 3.000,00 kuna, nisu obaveznici plaćanja posebnog poreza, odnosno ne snose porezno opterećenje, dok istovremeno porezni obveznici, koji ostvaruju primitak od 3.000,01 kn su obavezni plaćati poseban porez, i to cjelokupni iznos primitka, držimo da je Zakonom narušeno načelo jednakosti i razmjernosti poreznog sustava. Jednako tako primjenom Zakona porezni obveznici nisu stavljeni u jednaki položaj, odnosno dok se jednoj skupini poreznih obveznika (s primitkom do 3.000,00 kuna) ne oporezuje navedeni primitak, istovremeno su porezni obveznici, kojima primitak prelazi iznos od 3.000,00 kn, pa makar i za 0,1 kn, istovremeno dužni plaćati poseban porez koji se utvrđuje i u odnosu na iznos primitka koji je za određenu skupinu građana neoporeziv.

Primjenom spornog Zakona jednako tako je narušeno načelo pravednosti poreznog sustava, jer radnici s većom bruto plaćom, u konačnici primaju manji neto iznos plaće. S obzirom da će na neto plaću od 3.001,00 kune obaveznik plaćanja posebnog poreza platiti 60 kuna, radniku koji je dosad imao neto plaću 3.001,00 kunu plaća će iznositi 2.941,00 kunu. Iako svaki porezni sustav ima u sebi ugrađenu ulogu redistribucije dohotka i bogatstva u zemlji, iz čega proizlaze i na čemu se komplementarno načelo oporezivanja prema ekonomskoj moći građana, primjena poreznih propisa ne smije automatski rerangirati dohotke, odnosno stvarati nove dohodovne odnose među bruto plaćama. Takav porezni instrument ne ispunjava svoje porezne zadaće zacrtane u članku 51. Ustava Republike Hrvatske. Obzirom da je Zakonom

utvrđena obveza primjene samo dvije stope poreza i to na dohotke u cijelom iznosu u defniranim poreznim razredima; dva i četiri posto na dva porezna razreda (primjena stope od 2 % na sve dohotke koji su predmet Zakona ukoliko su viši od 3.000,00 kuna neto te stope od 4 % na sve dohotke koji su predmet Zakona i viši su od 6.000,00 kuna) takav model je rezultirao činjenicom da se kod određenih graničnih dohodaka događa situacija da će porezni obveznik, koji je imao veći bruto dohodak nakon oporezivanja temeljem Zakona, u konačnici imati niži neto iznos primitka.

Nadalje, neustavnost Zakona ujedno proizlazi iz činjenice da za obavljanje istog posla, osobi koja je zaposlena i prima dohodak od nesamostalnog rada i osobi, koja isti posao obavlja samostalnoj djelatnosti neće biti naplaćen isti porez. Dakle, isključenjem određene grupe poreznih obveznika (onih koji obavljaju samostalnu djelatnost) narušeno je načelo iz članka 51. stavak 1. Ustava RH, sukllano kojem je svatko dužan sudjelovati u podmirivanju javnih troškova. Stoga, držimo protuustavnim privilegirati pojedine skupine građana na način da ih se zakonom izuzima od obveze plaćanja posebnog poreza.

Nadalje, jednako tako načelo jednakosti, pravednosti i sudjelovanja u podmirivanju javnih troškova je narušeno jer je novim poreznim instrumentom utvrđenim Zakonom tj. dodatnim porezom u poreznom sustavu Republike Hrvatske, zahvaćen samo dio dohodaka za financiranje općih funkcija države. Nova porezna obveza je Zakonom propisana samo za neke vrste dohodaka; plaće, mirovine, drugi dohodak, dividende i udjele u dobiti, dok izvan oporezivanja ostaju četiri vrste dohotka. Izvan predmeta Zakona ostaju dohoci od samostalne djelatnosti, imovine i imovinskih prava, kapitala i osiguranja. Kako se radi o financiranju općih funkcija države razvidno je da su isti dohoci trebali biti logičan predmet Zakona.

Ujedno ističemo da se u članku 1. stavak 1. Ustava RH Republika Hrvatska deklarirala kao socijalna država. Socijalna država je ona država koja je u najvećoj mogućoj mjeri usmjerena prema ostvarenju socijalne pravednosti i socijalne sigurnosti. Pri tome je država dužna brinuti se o ublažavanju društvenih nejednakosti. Stoga svi propisi socijalne države, bez obzira na koje se područje njezina djelovanja odnose, moraju biti usmjereni na ublažavanje socijalnih nejednakosti i na osiguranje ljudskog dostojanstva, tj. minimalnog socijalnog standarda. Primjena Zakona o posebnom porezu na plaće, mirovine i druge primitke pojedincima slabog imovnog stanja ugrožava egzistenciju, jer im se, narušavanjem načela razmjernosti poreznog sustava oduzima egzistencijalni minimum za podmirenje osnovnih potreba, čime je država zanemarila obvezu jamčenja socijalnog blagostanja, pravednosti i sigurnosti građana.

Primjena Zakona pogađa značajan broj građana Republike Hrvatske, koji su, pored utjecaja posljedica svjetske gospodarske krize, dodatno osiromašeni obvezom plaćanja kriznog poreza. S obzirom da bi izvršenjem (primjenom) spornog Zakona mogle nastupiti teške i nepopravljive posljedice za građane RH, predlažemo da Ustavni sud Republike Hrvatske, sukladno članku 43. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, do donošenja konačne odluke o ustavnosti Zakona privremeno obustavi izvršenje ubiranja posebnog poreza, koje se poduzima na osnovi Zakona o posebnom porezu na plaće, mirovine i druge primitke.

IV.

Na temelju svega navedenoga

P r e d l a ž e m

da Ustavni sud Republike Hrvatske pokrene postupak za ocjenu ustavnosti odredbi članka 1. stavak 1., članka 4. stavak 1. i članka 5. stavak 1. Zakona o posebnom porezu na plaće, mirovine i druge primitke ("Narodne novine", br. 94/2009), i nakon provedenog postupka, temeljem članka 54. stavak 1. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske ukine sljedeće odredbe Zakona o posebnom porezu na plaće, mirovine i druge primitke:

- članak 1. stavak 1.,
- članak 4. stavak 1.,
- članak 5. stavak 1..

Potpis podnositelja zahtjeva